

ՊԱՐԶԵԱԼ ՄԱՏԹԵՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ ՔԱՐՈՉՆ ՈՒ ԽՐԱՏԸ
ԽՈՆԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ. «ՈՎ ՈՐ ԻՐ ԱՆՁԸ ԿԸ ԽՈՆԱՐՅԵՑՆԷ»¹

Որդ, իւրաքանչիւր առաքինութեան հիմքը խոնարհութիւնն է, եւ բոլոր Ասուրբերը խոնարհութեամբ հաճոյ եղան, ինչպէս Աբրահամ խոնարհութեամբ կ'ըսէր. «Ես հոգ ու մոխիր եմ»², այդ պատճառով նահապետներուն գլուխը եղաւ: Դաւիթը այսպէս կ'ըսէր. «Ես որդ եմ եւ ոչ թէ մարդ»³, այդ պատճառով ալ Աստուծմէ մարգարէութեան շնորհքն ստացաւ: Եսային այսպէս կ'ըսէր. «Վա՛յ ինձի, որովհետեւ պիղծ շրթումք ունիմ»⁴, այդ պատճառով մարգարէներուն մէջ աստուածաբան կոչուեցաւ: Յովհաննէս Մկրտիչը այսպէս կ'ըսէր. «Անոր կօշիկներուն կապերն անգամ քակելու արժանի չեմ»⁵, այս պատճառով արժանի եղաւ Քրիստոսը մկրտելու: Պետրոսը այսպէս կ'ըսէր. «Հեռացի՛ր ինձմէ, Տէ՛ր, որովհետեւ ես մեղաւոր մարդ մըն եմ»⁶, այդ պատճառով երկինքի բանալիներն ստացաւ⁷ եւ Եկեղեցւոյ հիմը եղաւ⁸: Պօղոսը այսպէս կ'ըսէր. «Առաքեալ կոչուելու արժանի չեմ»⁹, այդ պատճառով երկինք յափշտակուեցաւ եւ դրախտը տեսնող եղաւ¹⁰:

Արդարեւ, քանի որ խոնարհութիւնն առաքինութեան գլուխն է, այդ պատճառով Մարգարէն կ'ըսէ. «Աստուած խոնարհ հոգին չ'արհամարհեաւ»¹¹: Եւ Մարգարէին միջոցով [Աստուած] կ'ըսէ. «Ես որո՞ւ մէջ պիտի հանգչիմ, եթէ ոչ հեգերուն, խոնարհներուն եւ իմ խօսքէս դողացողներուն»¹²: Նոյնինքն Տէրը

¹ Ղուկ. ԺԴ. 11:

² Ծննդ. ԺԸ. 27:

³ Սղմ. ԻԱ. 7:

⁴ Ես. 2. 5:

⁵ Մարկ. Ա. 7: Յովհ. Ա. 27:

⁶ Ղուկ. Ե. 8:

⁷ Տէս Մատթ. ԺԶ. 19:

⁸ Տէս Մատթ. ԺԶ. 18:

⁹ Ա. Կորնթ. ԺԵ. 9:

¹⁰ Տէս Բ. Կորնթ. ԺԲ. 2:

¹¹ Ես. Ծ. 19:

¹² Տէս Ես. ԿԶ. 2:

կ'ըսէ. «Ով որ իր անձը խոնարհեցնէ, պիտի բարձրանայ»¹³: Պօղոսը [կ'ըսէ]. «Ամենայն խոնարհութեամբ բոլորին լաւ համարեմք, քան մեր անձերը»¹⁴: Ուրիշ մէկը կ'ըսէ. «Այնքան ատեն որ ընկերոջ նկատմամբ յիսակալութիւն ունի, իր անձին նկատմամբ Աստուծոյ բարկութիւնը ունի»¹⁵: Իսկ եթէ խոնարհի, ըստ Տիրոջ, պիտի բարձրանայ¹⁵, ինչպէս մաքսաւորը, որ Տիրոջմէ գովուեցաւ¹⁶:

Արդ, տեսնենք, թէ քանի տեսակ են առաքինութիւնները, իբրեւ օրէնքի սահման:

Նախ՝ խոնարհութիւն է, որ ինքն իր անձը ծառայի տեղ դնելով՝ կը սպասաւորէ ընկերոջ, ինչպէս Առաքեալը կ'ըսէ. «Քրիստոսի երկիւղով իրարու հնազանդ եղէք»¹⁷:

Երկրորդ՝ խոնարհութիւն է, ինչպէս Տէրը կ'ըսէ, թէ՝ «Երբ կատարեք ինչ որ հրամայուած է ձեզի, ըսէք. “Անպիտան ծառաներ ենք, ինչ որ պարտաւոր էինք ընել՝ կատարեցինք”»¹⁸:

Երրորդ՝ խոնարհութիւն է ինքզինք արժանի չհամարելը՝ բազմութեան առջեւ խօսիլը, ինչպէս Տէրը կ'ըսէ. «Ով որ ինքն իրմէ [իր հեղինակութեամբ] կը խօսի, իր անձին համար փառք կը փնտռէ»¹⁹:

Չորրորդ՝ խոնարհութիւն է, որ բարկութեան ժամանակ իր եղբօր կը համբերէ: Սողոմոնը կ'ըսէ. «Ամբարտաւան մարդը պատուհասի չի՝ կրնար տոկալ»²⁰:

Հինգերորդ՝ խոնարհութիւն է, ինչպէս Սողոմոնը կ'ըսէ. «Հարուստ ըլլալու մի՛ ձգտիր»²¹, այլ՝ քու անձիդ չափին մէջ մնայ եւ Տիրոջ առջեւ շնորհ կը գտնես:

Վեցերորդ՝ խոնարհութիւն է, որ իր ընկերը իր մօտ ծառայութեան չ'առնէր, այլ՝ ինք կը սպասաւորէ անոր, ինչպէս Տէրը կ'ըսէ. «Մարդու Որդին չեկաւ ծառայութիւն ընդունելու, այլ՝ ծառայելու»²²:

¹³ Մատթ. ԻԳ. 12:

¹⁴ Տէս Փիլիպ. Բ. 3:

¹⁵ Տէս Մատթ. ԻԳ. 12:

¹⁶ Տէս Ղուկ. ԺԸ. 10–13:

¹⁷ Եփես. Ե. 21:

¹⁸ Ղուկ. ԺԷ. 10:

¹⁹ Յովհ. Է. 18:

²⁰ Հմմտ. Առակ. ԻԸ 20:

²¹ Առակ. ԻԳ. 4:

²² Մատթ. Ի 28: Մրկ. Ժ. 45:

Եօթներորդ՝ խոնարհութիւն է երբ մէկու մը յանցանքները կը տեսնես ու չես բամբասեր, այլ՝ կ'ըսես, թէ ես անցաւոր եմ ու ուրիշ մը չեմ կրնար դատել, ինչպէս Տէրը կ'ըսէ. «Մի՛ դատէ՛ք, որպէսզի չդատուիք»²³։

Ութներորդ՝ խոնարհութիւն է ընկերը սիրելը, որովհետեւ սիրոյ յատկութիւնները ասոնք են. խոնարհիլ ընկերոջ, հիւանդութեան ժամանակ ցաւակից ըլլալ անոր, տրտմութեան ընթացքին մխիթարել, քանի որ գրուած է. «Սէրը բոլոր առաքինութիւններուն համեմիչն է»։

Իններորդ՝ խոնարհութիւն է, գործած առաքինութիւնդ միտքդ չբերելը՝ ըստ Պօղոսին, թէ «անցեալին [գործած] առաքինութիւնները մոռցած եմ եւ ապագային կը նկրտիմ»²⁴։

Տասներորդ՝ խոնարհութիւն է երբ մարդիկ փառաւորեն քեզ, սակայն դուն քեզ արժանի չես համարեր, ինչպէս Սողոմոնը կ'ըսէ. «Ինչպիսի մեծութեան ալ հասնիս, աննոյ խոնարհ պահէ եւ Տիրոջ առջեւ շնորհք կը գտնես»²⁵։

Տասնմէկերորդ՝ խոնարհութիւն է երբ վիշտի կամ նեղութեան հանդիպիս, չես վշտանար ու չես տրտմիր, այլ՝ կը գոհանաս Աստուծմէ, ինչպէս Առաքեալը կ'ըսէ. «Գոհ եմ նեղութիւններուս, վիշտերուս եւ շարշարաններուս համար, [որովհետեւ] երբ տկարանամ, այդ ատեն կը զօրանամ»²⁶։

Տասներկրորդ՝ խոնարհութիւն է նաեւ խղճուկ-աղքատիկ հագուստներ հագնիլը, ինչպէս գրուած է. «Կակուղ եւ պննուած հագուստներով մի՛ մեղկանա՛ք՝ որով գեղեցկութիւն կ'երեւի, այլ՝ շնորհքով»²⁷։

Տասներեքերորդ՝ խոնարհութիւն է երբ երեկոյին հասնիս՝ գոհանաս Աստուծմէ, [յիշելով] թէ սուրբերէն շատերը հալածանքի ու կարօտութեան մէջ են ու անհանգիստ են. իսկ ես, որ արժանի չեմ հող կոշուելու, կերակուրի համար հաց տուիր, եղբայրներէն՝ սէր, իսկ օրս խաղաղութեան մէջ անցուցիր, ասիկա Քո՛ւ ողորմութիւնդ է եւ ո՛չ թէ արժանիքս, ինչպէս Մարգարէն կ'ըսէ. «Ես ո՛վ եմ, Տէ՛ր, որ զիս այդպէս սիրեցիր»²⁸։

²³ Մատթ. Ե 40; Ղուկ. 2. 37։

²⁴ Հմմտ. Փիլիպ. Գ. 13։

²⁵ Առակ. Ժ2. 3։

²⁶ Հմմտ. Բ. Կորնթ. ԺԲ. 10։

²⁷ Հմմտ. Ղուկ. ԺԲ. 22; Հմմտ. Ա. Պետր. Գ. 3; Հստ «Նոր Բառգիրք Հայկազեան Լեզուի» (Երեւան, 1979, էջ 940), այս մէջբերումը Գրիգոր Աստուածաբանի՝ «Ի ՄԵՈՒՆԳՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ» ճառէն է։

²⁸ Հմմտ. Ա. Թագ. ԺԸ. 18։

Տասնչորրորդ՝ խոնարհութիւն է երբ ուզես առաքինութիւն գործել, Աստուծո՛վ խնդրէ օգնութիւն, ինչպէս Տէրը կ'ըսէր. «Ով որ Իմ վրաս հաստատուած է եւ ես՝ անոր, այդպիսին առատ պտուղ պիտի տայ, իսկ առանց Ինձի ո՛չինչ կրնաք ընել»²⁹:

Տասնհինգերորդ՝ խոնարհութիւն է երբ սիրտդ կը զայրանայ, սակայն դուն կ'արգիլես ցնորիլը, ինչպէս Սողոմոնը կ'ըսէ. «Խոնարհամիտը մեղմ կերպով կը խօսի, մինչ հպարտը յանդգնութեամբ կը պատասխանէ»³⁰:

Տասնվեցերորդ՝ խոնարհութիւն է, որ ո՛չ միայն այնպիսիները կը սիրես՝ որոնք մարդոցմէ երեւելի ու փառաւորուած են, այլ՝ երբ աղքատին կը խոնարհիս եւ անարգութեանը կը մեծարես, ինչպէս որ Տէրը կ'ընէր. Պիղատոսը կը խօսէր, իսկ Ինք չէր պատասխանէր³¹, սակայն աւագակին հետ՝ կը խօսէր³²: Պարգեւներ կու տար՝ երբ կոյրերը կ'աղաղակէին, ու մօտենալով անոնց աչքերը կը բանար³³:

Տասնեօթներորդ՝ խոնարհութիւն է երբ առաքինութիւն մը ունենաս, կամ պահք պահես, կամ որեւէ մէկ այլ բան, եղբօրդ նկատմամբ չհպարտանաս, թէ եւ ան չունի [այդ բոլորը], ըստ այնմ, որ Պօղոսը կ'ըսէ. «Դու՛ն ո՛վ ես, որ ուրիշ ծառայ մը կը դատես»³⁴:

Տասնութերորդ՝ խոնարհութիւն է երբ հարուստները փառաւոր կը տեսնես, սակայն չես ցանկար անոնց փառքին, որովհետեւ Տէրը կ'ըսէ. «Վա՛յ ձեզի հարուստներուդ, քանի որ ձեր մխիթարութիւնը այս կեանքին մէջ ստացաք»³⁵:

Տասնիններորդ՝ խոնարհութիւն է չարին չհակառակիլը, այլ՝ ինչպէս Տէրը կ'ըսէ, «ով որ երեսիդ ապտակ գարնէ, միւսն ալ դարձուր անոր»³⁶, եւ այլն:

Քսաներորդ՝ խոնարհութիւն է ո՛չ որ դառնացնելը կամ գայթակղեցնելը, ինչպէս Տէրը կ'ըսէ. «Այդ փոքրիկներէն ո՛չ մէկը գայթակղեցուցէք»³⁷:

Եւ մարդասէր Քրիստոսին փառք, յաւիտեանս: Ամէն:

²⁹ Հմմտ. Յովհ. Ժե. 5:

³⁰ Հմմտ. Առակ. ԺԸ. 23:

³¹ Յովհ. ԺԹ. 9:

³² Տէս Մատթ. ԻԷ. 38:

³³ Տէս Մատթ. Թ. 28:

³⁴ Հմմտ. Հռոմ. ԺԴ. 4:

³⁵ Հմմտ. Ղուկ. Զ. 24:

³⁶ Ղուկ. Զ. 29:

³⁷ Մատթ. ԺԸ. 6: Մրկ. Թ. 41: Ղուկ. ԺԷ. 2: